

PĂȘUNILE ÎMPĂDURITE DIN PERSPECTIVA POLITICILOR SILVICE ȘI AGRICOLE DIN ROMÂNIA

DRĂGAN MAGDALENA¹, MUREȘAN GABRIELA ALINA², BENEDEK JÓZSEF²

Abstract: - *A brief review of forest and agriculture policies in Romania addressing wood-pastures. Although the term “wood-pasture” has been used in forest legislation only after 1990, recommendations regarding the management of wood vegetation on pastures were introduced in forest and agriculture technical regulations during the communist period. Since then, successive forest regulations have shown an increasing interest in preserving trees on wood-pastures both for economic and environmental reasons, while agriculture policies have recognized their importance for water and soil protection. Still, the presence of trees and bushes on agricultural land has been continuously interpreted as a sign of agricultural abandonment, thus their removal has been encouraged. The regulations have become more complex especially since 2007, with Romania’s accession to the European Union and the application of the Common Agricultural Policy, which conditions the granting of agricultural subsidies to strict agro-environmental rules.*

Key words: wood-pastures in Romania, forest policy, agricultural policy, Common Agricultural Policy

1. Introducere

Marea majoritate a pajiștilor actuale din România se găsesc în areale care din punct de vedere biogeografic aparțin etajelor de păduri și au apărut ca urmare a defrișării unor suprafețe ocupate inițial de pădure (Marușca, 2015). Din această cauză acestea necesită întreținere constantă pentru a evita reinstalarea pădurii sau pentru a menține un peisaj mixt, silvo-pastoral. Deși din punct de vedere al destinației atribuite prin lege fondul forestier și terenurile agricole sunt categorii diferite și de sine stătătoare, în realitate se poate constata că prezența arborilor solitari și a arboretelor pe terenuri agricole cu destinație de pășune este un fenomen destul de răspândit.

Prin prezentul studiu urmărim abordarea vegetației forestiere de pe pajiști în documentele legislative și administrative și evoluția în timp a prevederilor care i se adresează cu accent pe schimbările legislative din perioada post-comunistă. De asemenea acordăm o atenție specială pășunilor împădurite. Pentru aceasta au fost studiate textele legislative referitoare la pajiști și

păduri și norme tehnice silvice și agricole. Pentru clarificarea termenilor și pentru înțelegerea modului cum politicile sunt puse în practică am realizat interviuri cu experți din domeniul silvic, agricol și cadastral.

Din punct de vedere legal toate terenurile care formează fondul funciar al țării se împart pe cinci destinații: terenurile cu destinație agricolă, terenurile cu destinație forestieră, terenurile aflate permanent sub ape, terenurile din intravilan și terenurile cu destinație specială (MAP, 2001, Cap. 7). **Pășunile împădurite reprezintă o sub-categorie de folosință a terenurilor cu destinație agricolă înregistrată în cadastru, pe planurile topografice la scară mare și în registrul agricol al unităților administrativ-teritoriale.**

Legea nr. 7/1996 (Legea Cadastrului și a Publicității Imobiliare) – completată, ulterior, în mai multe rânduri - nu prevede reglementări referitoare la modalitatea în care categoriile de utilizare a terenurilor ar trebui cuprinse în cadastru și cartea funciară. Conform legii, cadastrul oferă informații tehnice, economice și juridice despre imobile necesare stabilirii impozitelor și

¹ Romanian Academy, Cluj-Napoca Subsidiary, Geography Department, 42 August Treboniu Laurean Street, Room 205, Romania, magdalenadrangan@yahoo.com

² Babeș-Bolyai University, Faculty of Geography, 5-7 Clinicilor Street Cluj-Napoca, Romania, alina.muresan@ubbcluj.ro, jozsef.benedek@ubbcluj.ro

pieței imobiliare (Parlamentul României, 2006). Cartea funciară cuprinde descrierea imobilelor și înscrieri referitoare la drepturile și raporturile juridice care au legătură cu imobilele (id.). Prin imobil se înțelege terenul, cu sau fără construcții. Așadar, legea nu face nicio trimitere expresă la modul de utilizare a terenurilor. Aceste aspecte sunt abordate în diverse norme tehnice care specifică modul și criteriile de identificare a categoriilor de folosință a terenurilor. Ordinul 534/2001 precizează : „*categoria de folosință a terenului, individualizată printr-un cod, este unul dintre atributele parcelei*” (8.1.1) (MAP, 2001), parcela fiind definită ca „*suprafață de teren situată într-o unitate administrativ-teritorială pe un amplasament bine stabilit, având o singură categorie de folosință și aparținând unui proprietar sau mai multor proprietari în indiviziune,*” (id., Cap.16). Mai departe, „*pășunile sunt terenuri înierbate sau înțelenite [...] și care se folosesc pentru pășunatul animalelor. În cadrul acestei categorii de folosință se înregistrează : pășuni curate [...], pășuni cu pomi [...], **pășuni împădurite – pășunile care în afară de vegetație ierboasă sunt acoperite și cu vegetație forestieră, cu diferite grade de consistență** - , *pășuni cu tufărișuri și mărăcișișuri* (id., 8.2.2). Pe de altă parte, categoria de folosință păduri și alte terenuri cu vegetație forestieră cuprinde „*toate terenurile care sunt cuprinse în amenajamentele silvice și în afara acestora, indiferent de proprietar*” (id., 8.2.6.). Astfel, din normele tehnice consultate rezultă că **principala mod de delimitare practică, pe teren, între pășunile împădurite și păduri în cazul unei vegetații forestiere dese este pe baza documentelor cadastrale mai vechi și pe baza includerii sau nu a acelei parcele de teren într-un amenajament silvic.***

În baza legii 7/1996 a fost lansat în anul 2015 Programul Național de Cadastru și Carte Funciară (PNCCF) pentru orizontul de timp 2015-2023, derulat de Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, prin care se urmărește înregistrarea sistematică a tuturor proprietăților într-un sistem integrat de cadastru și carte funciară, adică realizarea planului cadastral și deschiderea cărților funciare la nivelul UAT-

lor (Guvernul României, 2015 a). Implementarea PNCCF are loc în două etape: prioritate are finalizarea înregistrării terenurilor agricole, până în anul 2020, pentru a facilita aplicarea schemelor de plăți în agricultură, mai târziu, până în 2023 urmând să fie deschise cărțile funciare pentru toate proprietățile (id.). În acest mod se va clarifica regimul juridic al proprietăților și vor fi aduse la zi categoriile de utilizare a terenurilor din fondul funciar al țării.

2. Pășunile împădurite în legislația silvică

Din punct de vedere al administrării și exploatării pădurilor, codurile silvice fac distincție între fondul forestier și vegetația forestieră din afara fondului forestier. Terenurile din fondul forestier se supun regimului silvic, iar vegetația forestieră de pe terenuri care nu sunt incluse în fondul forestier național se supune anumitor norme tehnice silvice privind protecția acestei vegetații și exploatarea ei. Înainte de 1990 termenul de pășuni împădurite nu apare ca atare în legislația silvică. Este recunoscută, însă, starea de fapt a unor suprafețe de pășuni și pajiști pe care se găsește vegetație forestieră și există reglementări care i se adresează. Sintagma „pășuni împădurite” apare prima dată în Codul Silvic din 1996 referindu-se la o categorie de vegetație din afara fondului forestier care se supune prevederilor acestuia.

În privința vegetației forestiere de pe pajiști se constată că **de-a lungul timpului normele silvice se aplică unor categorii din ce în ce mai largi.** Mai întâi *zonelor de arbori afectate protecției pășunilor și delimitate ca atare* (Codul silvic din 1962, Art. 4) (MAN, 1962), apoi *întregii vegetații forestiere de pe pășunile împădurite* (Codul silvic din 1996, Art.6) (Parlamentul României, 1996). Codul silvic din 2008 merge mai departe cu protecția arboretelor de pe pășuni introducând în fondul forestier pășunile împădurite cu consistență mai mare de 0.4, care vor fi supuse regimului silvic.

Administrarea și valorificarea vegetației silvice de pe terenurile din afara fondului forestier național este la latitudinea proprie-

tarilor sau deținătorilor, dar se face după anumite reguli (și cu respectarea normelor privind circulația materialelor lemnoase). Acestea sunt mai puțin stricte decât cele aplicabile fondului forestier și au cunoscut o evoluție importantă din perioada comunistă până în prezent.

Codul silvic din 1962 (Legea nr. 3 din 28 decembrie 1962) precizează că „*terenurile cu vegetație forestieră care nu sînt cuprinse în amenajamente silvice [...] sunt supuse unor reguli tehnice silvice și de pază*” (MAN, 1962, Art. 4) care se referă îndeosebi la prevenirea și combaterea bolilor și dăunătorilor și prevenirea și stingerea incendiilor (id., Art. 24-34). În aceeași perioadă se luau măsuri pentru exploatarea completă și cât mai eficientă a tuturor suprafețelor agricole ale țării (prin Legea nr.12/1968 cu privire la apărarea, conservarea și folosirea terenurilor agricole). Legea pajiștilor din 1971 susține menținerea suprafețelor pășunabile și întreținerea pajiștilor: „*suprafețele de teren cu vegetație forestieră, dar care, potrivit legii, au destinație de pășuni și fânețe naturale, vor fi transformate în pajiști, în baza unui studiu de transformare întocmit de organele silvice și a planului de îmbunătățire și exploatare a pajiștei, întocmit de organele agricole. Materialul lemnos provenit de pe aceste terenuri este supus regimului silvic de exploatare, iar veniturile realizate se folosesc pentru lucrări de îmbunătățire a pășunilor și fânețelor naturale*” (MAN, 1971, Art. 26). Totuși se urmărește și menținerea unui echilibru între cele două utilizări, legea precizând posibilitatea unor schimburi: „*trupurile de pășuni acoperite cu vegetație forestieră de productivitate ridicată, neajunsă la vîrsta normală de tăiere, sau acelea care nu pot fi utilizate pentru pășunat din cauza condițiilor de sol și pantă, pot face obiectul schimbului, în condițiile prevăzute de lege, cu suprafețe echivalente de terenuri pășunabile din fondul forestier*” (id., Art. 27).

Următoarele recomandări cu privire la managementul vegetației forestiere din afara fondului forestier tind să acorde mai multă importanță valorii economice a lemnului și funcțiilor de protecție a mediului pe care aceste arborete le îndeplinesc. Astfel, decretul nr. 257 din 9 iulie

1982 stabilește norme mai precise privind recoltarea acestei vegetații. „*Persoanele juridice sau persoanele fizice [...] care au în administrare, în folosință sau în proprietate terenuri cu vegetație forestieră situate în afară fondului forestier, sînt obligate să asigure curățirea vegetației de arbori căzuți, uscați, atacați de insecte, pentru ca aceasta să fie menținută într-o stare de igienă corespunzătoare, iar materialul lemnos rezultat să fie introdus în circuitul economic*” (Consiliul de Stat, 1982, Art. 14). Proprietarii sau deținătorii acestor terenuri puteau recolta și valorifica materialul lemnos recoltat cu excepția lemnului potrivit pentru furnire estetice care trebuia predat autorităților silvice (id., Art. 21-22). Totuși, „*recoltarea materialului lemnos din vegetația forestieră de pe terenurile situate în afară fondului forestier este permisă numai la vîrstele sau diametrele minime [...], cu aprobarea prealabilă a ocolului silvic pe raza căruia se află vegetația și după marcarea arborilor*” (id., Art. 15). Totodată „*se interzice defrișarea vegetației forestiere, inclusiv a celei de pe pășuni și fînețe, situată pe terenuri cu inclinare de peste 30 grade, precum și a celei cu rol de protecție a lacurilor de acumulare și a malurilor. În aceasta vegetație se vor executa numai lucrări de curățire a arborilor căzuți, uscați sau atacați de insecte, precum și lucrări de rărire a vegetației, care să asigure menținerea terenurilor în categoria de folosință inițială*” (id., Art. 16).

Conform codului silvic din 1996 „*vegetația forestieră situată pe terenuri din afara fondului forestier național [...] se administrează de către proprietarii acestora, se gospodărește potrivit scopului pentru care a fost creată și este supusă unor norme tehnice silvice și de pază, precum și de circulație și transport pentru materialul lemnos recoltat*” (Parlamentul României, 1996, Art. 87). Această lege reiterează obligativitatea unor studii de transformare pentru exploatarea vegetației forestiere de pe pășunile împădurite, interdicția de defrișare a acesteia când panta depășește 30°, când aceste arborete îndeplinesc funcții de protecție și înainte de a atinge vîrsta exploatabilității (id., Art. 88).

În anul 1999 apar Normele tehnice silvice privind gospodărirea vegetației forestiere de pe terenurile din afara fondului forestier național. Pe lângă alte categorii de terenuri cu vegetație forestieră din afara fondului forestier național acestea acordă atenție deosebită exploataării silvice a arborilor de pe pășunile împădurite, subiect abordat într-un capitolul special - *Transformarea pășunilor împădurite*. Tăierea arborilor este posibilă pe baza unor studii de transformare când aceștia au ajuns la vârsta exploatabilității dar „numai pentru acele trupuri de pășuni în care există arboreturi care nu îndeplinesc funcții speciale de protecție” (MAPP, 1999, Art. 15). În funcție de panta terenurilor pot fi aplicate tăieri rase (pe terenuri cu panta medie de la 0 la 15°) sau arboreturile se pot rări până la o consistență de 0.2 – 0.4 (pe terenuri cu panta medie de la 15 la 30°). Arboreturile de pe terenuri cu panta peste 30° nu se defrișează și nu se răresc. Aceste reguli se aplică atât arborilor maturi cât și vegetației forestiere tinere (cu diametrul mediu de maxim 10 cm) instalată ca urmare a neîntreținerii pășunilor (id., Art.15 (2)). Spre deosebire de pădurile din fondul forestier, vârsta exploatabilității arboreturilor de pe pășunile împădurite este diminuată cu 10 ani (id., Art.16).

Începând cu codul silvic din 2008 pășunile împădurite cu consistență peste 0.4 se introduc în fondul forestier (Art.1(2). „Fondul forestier național include [...] pășunile împădurite cu consistența mai mare sau egală cu 0.4 calculată numai pentru suprafața ocupată efectiv de vegetația forestieră”) (Parlamentul României, 2008). Acest fapt s-a manifestat prin introducerea unei suprafețe de 98000 ha de pășuni împădurite în fondul forestier (suprafață redusă comparativ cu potențialul). Schimbarea categoriei funcționale înseamnă că aceste suprafețe se administrează conform normelor silvice pentru păduri și se interzice pășunatul în aceste suprafețe. Totodată noul cod silvic reia recomandările din normele din 1999 în privința gestionării și exploataării vegetației forestiere din afara fondului forestier (inclusiv pășunile împădurite cu consistență mai mică de 0.4).

3. Pășunile împădurite în legislația agricolă

Din punct de vedere al legislației referitoare la pajiști, punctul de plecare îl constituie Legea din 30 iulie 1921 pentru reforma agrară (Parlamentul, 1921), prin care se înființează pășunile (izlazarile) comunale, prin exproprierea terenurilor provenite de la proprietarii particulari, de la composesorate, de la comunitățile de avere etc., sau prin defrișare: „*acolo unde interesul economic al populației cere, vor putea fi expropriate cu avizul serviciului silvic și cu aprobarea Comitetului agrar și păduri, numai dacă terenul este propriu pentru pășunat*” (id., Art. 24, II, e).

În perioada comunistă au fost emise două legi privitoare la pajiști: Decretul nr. 303 din 8 iulie 1955 privind organizarea, administrarea și folosirea pășunilor, loturilor zootehnice și stațiilor de montă comunale și Legea nr. 8 din 29 aprilie 1971 pentru organizarea, administrarea și folosirea pajiștilor, loturilor zootehnice și semincere, precum și a stațiilor comunale de montă. Deși nici aceste documente nu fac referire la pășunile împădurite (termenul nu apare ca atare nici în legislația agricolă până după 1990), ele cuprind, destul de sumar, prevederi referitoare la vegetația arborescentă de pe pășuni: „*Sînt obligatorii pentru toți posesorii de pajiști următoarele măsuri tehnice: [...] defrișarea mărcinilor și lăstărișurilor dăunătoare*” (MAN, 1971, Art. 14), iar „*sumele provenite din valorificarea materialului lemnos rezultat din exploatarea sau curățirea arboretelor de pe pajiști*” reprezintă venituri pentru întreținerea și îmbunătățirea pajiștilor (id., Art. 16). Schimbarea destinației pajiștilor în alte categorii de folosință era posibilă numai cu aprobarea ministerului de resort și numai prin compensare cu terenuri din alte categorii de folosință, în așa fel ca suprafața totală a pajiștilor naturale să rămână aceeași.

După 1990, prima lege care vizează și pajiștile (pășuni și fânețe) este Legea fondului funciar nr. 18/1991, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 5 ianuarie 1998, cu modificările și completările ulterioare. În acest document **apare menționat pentru prima dată**

termenul de „pășuni împădurite”, acestea fiind incluse în categoria terenurilor cu destinație agricolă (Parlamentul României, 1991, Art. 2).

Odată cu aderarea României la UE (în 2007) și aplicarea Politicii Agricole Comune și în țara noastră, au apărut noi acte normative care transpun recomandările făcute de instituțiile europene. Astfel, conform Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009 de stabilire a unor norme comune pentru sistemele de ajutor direct pentru agricultori în cadrul politicii agricole comune și de instituire a anumitor sisteme de ajutor pentru agricultori, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1290/2005, (CE) nr. 247/2006, (CE) nr. 378/2007 și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003, cu modificările și completările ulterioare, **deținătorii de pajiști trebuie să mențină suprafața totală ocupată cu pajiști la 1 ianuarie 2007 și înregistrată în registrul agricol ca pășune/fâneată la acea dată.** Această prevedere a fost cuprinsă în Legea nr. 214/2011 pentru organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor și reluată în OUG nr. 34/2013 privind organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor permanente și pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991.

Folosirea și exploatarea pajiștilor de către cei care doresc să primească ajutoare financiare prevăzute de PAC se fac cu **respectarea bunelor condiții agricole și de mediu (GAEC)**. Acestea fac parte din conceptul de ecocondiționalitate (cross-compliance) care a fost introdus inițial de Agenda 2000, dezvoltat ulterior în cadrul reformei PAC din 2003 (Regulamentul (CE) nr. 1782/2003) și reactualizat în legislația europeană în 2009 prin Regulamentul CE nr. 73/2009. Standardele de ecocondiționalitate (sau conformitate încrucișată) au fost adoptate în România prin Ordinul MADR/MMP nr. 30/147/2010 privind aprobarea GAEC în România. În privința pajiștilor și mai ales a arborilor prezenți pe pășuni, prin GAEC 9 nu era permisă „*tăierea arborilor solitari și/sau a grupurilor de arbori de pe terenurile agricole*”, iar în completare GAEC 10 solicita evitarea instalării vegetației nedorite pe terenurile agricole (MADR, APIA, 2012, p.16-17). Vegetația nedorită era reprezentată atât de buruieni,

cât și de vegetație lemnoasă (în zona de munte, aceasta din urmă este formată din arbori și arbuști din grupa foioaselor ca fag, carpen, anin, mesteacăn, păducel, porumbar, măceș, alun, mur, lemn câinesc, corn și din arbori din clasa coniferelor - molid și ienupăr). Deși era indicat că „*pe pajiștile situate pe terenuri cu panta până la 10° se poate menține un număr redus de arbori solitari (stejar, gorun, mesteacăn, fag etc.) sau pâlcuri de arbori, care constituie zone de refugiu pentru animale în perioadele cu intemperii sau cu temperaturi ridicate*” (MADR, APIA, 2013, p. 17), din anul 2013 apare, pentru prima dată, condiționarea eligibilității parcelelor pentru plăți directe de numărul de arbori de pe pajiști („*Parcelele cu peste 50 de arbori/ha sunt considerate neeligibile*”) (MADR, APIA, 2013, p. 17). De asemenea, începând cu anul 2012, România a implementat Cerințele legale în materie de gestionare (SMR), și ele parte a ecocondiționalității. Acordarea plăților directe pentru agricultori era condiționată de respectarea GAEC și a SMR pe toată exploatarea.

Reforma PAC din 2013 aduce modificări în privința GAEC, schimbări care sunt implementate doar din 2015, și introduce noi scheme și măsuri de sprijin pentru perioada 2015-2020. Astfel, vechile standarde de ecocondiționalitate (GAEC 9, 10 și 11) care făceau referire la pajiști sunt reformulate și cuprinse într-unul singur: GAEC 7 (Păstrarea elementelor de peisaj). Dar cea mai importantă schimbare privește limita de arbori prezenți pe parcelele agricole potențial eligibile: aceasta se modifică de la 50 arbori/ha la 100 de arbori/ha (MADR, APIA, 2015 a).

Statele membre au însă posibilitatea, ca, în locul acestei limite maxime admise pentru arborii prezenți pe pajiști, să aplice un sistem proporțional de reducere. Conform OUG nr. 4/2018 (care modifică OUG nr. 3/2015) **în România, “în cazul pajiștilor permanente care conțin elemente dispartate neeligibile, precum elemente de peisaj și arbori, începând cu anul de cerere 2020 hectarul eligibil se determină prin aplicarea unui sistem proporțional de reducere (pro-rata reduktion) a suprafeței bazat pe procentajul de suprafață neeligibilă în cadrul blocului fizic”** (Guvernul României, 2018, art. 10, alin. 4).

De asemenea, Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului redefiniște pășunile permanente și introduce sintagma „*arbuștii și/sau arborii*” în definiția acestora: „*terenuri consacrate producției de iarbă și de alte plante furajere erbacee (cultivate sau spontane) care nu au făcut parte din sistemul de rotație a culturilor din exploatare timp de cel puțin cinci ani sau mai mult; această noțiune poate include și alte specii, precum arbuștii și/sau arborii, bune pentru pășunat, cu condiția ca iarba și alte plante furajere să rămână predominante, precum și, atunci când statele membre decid astfel, terenurile bune pentru pășunat care fac parte din practici ancorate în obiceiurile locului, unde, în mod obișnuit, suprafețele de pășunat nu sunt predominant acoperite cu iarbă și cu alte plante furajere erbacee*” (Uniunea Europeană, 2013, p. 619). Această definiție este preluată în legislația națională de OUG nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură (art. 2, alin. (1), lit. h)). În completare, Ghidul fermierului privind ecocondiționalitatea (2016) introduce în categoria pajiștilor, pentru prima dată în mod explicit, pășunile împădurite cu consistența mai mică de 0.4 (MADR, APIA, 2016), cu toate că această prevedere era deja cuprinsă în OUG nr. 34/2013.

Tot în urma reformei PAC, fermierii care au dreptul la plata unică pe suprafață aplică, în mod obligatoriu, pe toate hectarele lor eligibile, trei practici agricole benefice pentru climă și mediu („greening measures”), între care se numără și menținerea pajiștilor permanente existente (MADR, APIA, 2015 b). Aceasta presupune ca proporția dintre suprafața totală a pajiștilor permanente și suprafața agricolă totală să nu scadă cu mai mult de 5% față de proporția de referință stabilită în 2015. Aceste măsuri nu se aplică în cazul pajiștilor care urmează să fie reîmpădurite, în anumite condiții.

Alături de schemele de plăți directe, există și măsurile compensatorii de dezvoltare rurală care includ, printre altele, Schema de agromediu și climă sau Măsura 10 (din care Pachetul 1 – Pajiști cu HNV/Înaltă Valoare Naturală și Pachetul 2 – Practici agricole tradiționale sunt importante pentru pășunile împădurite din perspectiva din care le studiem noi) (APIA, 2015).

Așadar, **pășunile împădurite cu consistența mai mică de 0.4 sunt incluse la pajiști, dar trebuie să aibă utilizare agricolă (ierburi bune pentru pășunat), trebuie curățate și întreținute prin și pentru combaterea instalării vegetației nedorite.**

Normele privind ecocondiționalitatea au fost transpuse și în recomandările făcute în vederea întocmirii amenajamentelor pastorale. Astfel, printre lucrările preliminare obligatorii pentru punerea în valoare a pajiștilor este prevăzută și defrișarea vegetației lemnoase nevaloroase. Totuși, se recunoaște că, până la o anumită limită, vegetația forestieră sub formă de arborete pe pajiștile de munte poate avea o influență benefică datorită rolului dublu pe care îl îndeplinește:

- de protecție a solului și a pajiștii și de adăpost și refugiu pentru animale în perioadele cu intemperii;

- de satisfacere a nevoilor de material lemnos fie pentru construcțiile pastorale, fie pentru foc în cadrul economiei colectivităților montane.

Restul vegetației forestiere (care nu îndeplinește niciuna din aceste funcții) trebuie îndepărtată prin tăiere, pentru a lăsa loc vegetației ierboase și pentru a crește, astfel, suprafața de producție furajeră (ICDP, 2014). Este indicat, de asemenea, ca suprafețele cu panta mai mare de 30° și ocupate de vegetație forestieră să fie incluse în fondul forestier.

4. Concluzii

Pășunile împădurite reprezintă subcategoriile de folosință a terenurilor înscrise în registrele agricole ale unităților administrativ-teritoriale, în cadastru, în documentele de amenajare a teritoriului (amenajamente pastorale, silvo-pastorale și amenajamente silvice). Din punct de vedere

al destinației care le-a fost atribuită acestea sunt terenuri agricole folosite pentru pășunat, dar pe care se găsește și vegetație forestieră.

Cunoașterea suprafețelor ocupate cu pășuni împădurite la nivelul unităților administrativ-teritoriale este foarte importantă pentru o mai bună înțelegere a schimbărilor de utilizare a terenurilor înregistrate pe scară largă în România după 1990. Din păcate suprafețele reale acoperite cu pășuni împădurite sunt cvasi-necunoscute. Această situație este cu atât mai surprinzătoare cu cât oficiile teritoriale de cadastru emit avize obligatorii pentru documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism. Acestea din urmă, organizate într-un sistem ierarhic, de la nivelul național spre cel local, utilizează ca principal instrument de intervenție în gestionarea teritoriului așa-numitul „bilanț teritorial”, care nu reprezintă altceva decât sinteza modului de utilizare a terenurilor pentru două orizonturi de timp: situația actuală și prognoza pentru următorii zece ani (Benedek, 2000; Benedek, 2001; Benedek, 2004). În special documentațiile de urbanism, cu caracter normativ și de reglementare, sunt de importanță covârșitoare în amenajarea și dezvoltarea teritoriului, bilanțurile teritoriale din acestea orientând extinderea sau reducerea diferitelor zone funcționale. Practic, calculele din documentațiile de amenajarea teritoriului și urbanism ar trebui să coincidă cu situația gestionată de oficiile teritoriale de cadastru, care, la rândul lor, ar trebui să corespundă cu realitatea din teren. În mod practic, situația de mai sus rămâne un deziderat până la momentul în care se finalizează PNCCF, adică până în momentul în care vom avea un sistem cadastral actualizat și digitalizat.

Pe de altă parte, deoarece înregistrarea în documentele cadastrale a categoriei de folosință a terenurilor cu vegetație forestieră se face ținând cont de cadastrul forestier (parcelele incluse în fondul forestier național și în amenajamentele silvice), pe ansamblu, apreciem că nici Legea 7/1996 și nici PNCCF nu influențează situația de fapt a pășunilor împădurite (aceea de terenuri cu destinație agricolă). Efectele acestora sunt mai degrabă indirecte, prin stabilirea exactă a limitelor și întinderii pășunilor, precum și clarifica-

rea regimului lor juridic. Din păcate, conform normelor tehnice care însoțesc Legea 7/1996, în cadastrul general nu se mai înregistrează subcategoria de folosință (MAP, 2001, 8.1.1.), printre altele și pășunile împădurite. Apreciem că acest lucru va îngreuna documentarea în cazul studiilor de analiză a pășunilor împădurite la scară județeană sau națională.

Interesul pentru valoarea economică și environmentală a vegetației forestiere de pe pajiști s-a manifestat atât în perioada comunistă, cât și după anul 1990. O parte din normele prevăzute pentru acest tip de vegetație în legislația silvică și agricolă specifică primei perioade se regăsesc, mai mult sau mai puțin modificate și/sau îmbunătățite, în documentele legislative și administrative din cea de-a doua perioadă.

Deși ambele tipuri de politici, agricole și silvice, urmăresc o cât mai bună administrare și valorificare a vegetației forestiere din afara fondului forestier național, totuși, uneori, ele sunt în contradicție. Politicile silvice au evoluat spre o mai mare protecție a suprafețelor cu pășuni împădurite, pe măsură ce din perspectiva legiuitorului și a strategiilor naționale de-a lungul timpului arborii aflați în afara fondului forestier au căpătat din ce în ce mai multă atenție ca sursă de material lemnos valoros economic și din punct de vedere al protecției mediului. Atât politicile agricole de dinainte de 1990 cât și cele de după trecerea la economia de piață au tins spre eliminarea de pe terenurile cu valoare agricolă mare a vegetației forestiere. Acestea i s-a recunoscut rolul în ceea ce privește protecția solului și a apelor, dar prezența acestora a fost interpretată ca semn de degradare a pajiștilor și de abandon agricol.

Bibliografie

- [1] APIA (AGENȚIA PENTRU PLĂȚI ȘI INTERVENȚII ÎN AGRICULTURĂ) (2015), *Ghid informativ pentru fermierii care solicită în anul 2015 sprijin în cadrul măsurilor compensatorii de dezvoltare rurală aplicabile pe terenuri agricole*, Versiunea 1.1., disponibil la http://www.apia.org.ro/files/pages_files/ghid_

- masuri_dezvoltare_rurala_11.pdf, accesat la 13.12.2018.
- [2] BENEDEK J. (2000) *Obiectivele amenajării și principalele strategii pentru dezvoltare și organizarea spațiului în județul Mureș*, Studia UBB, Geographia (45): 1, 115 - 127.
- [3] BENEDEK J. (2001) *Introducere în planning teritorial*. Risoprint, Cluj-Napoca.
- [4] BENEDEK J. (2004) *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- [5] CONSILIUL DE STAT (1982), *DECRET nr. 257 din 9 iulie 1982 privind regimul vegetației forestiere de pe terenurile situate în afară fondului forestier și funcționarea instalațiilor de prelucrat lemn rotund în cherestea*, disponibil la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/550>, accesat la 15.11.2018.
- [6] GUVERNUL ROMÂNIEI (2013) *OUG nr. 34/2013 privind organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor permanente și pentru modificarea și completarea Legii fondului funciar nr. 18/1991*, disponibil la <https://lege5.ro/Gratuit/gm3dcobuhe/ordonanta-de-urgenta-nr-34-2013-privind-organizarea-administrarea-si-exploatarea-pajistilor-permanente-si-pentru-modificarea-si-completarea-legii-fondului-funciar-nr-18-1991>, accesat la 6.11.2018.
- [7] GUVERNUL ROMÂNIEI (2015 a), *Hotărârea de Guvern nr. 294/29.04.2015*, disponibil la <http://www.fonduri-ue.ro/por-2014>, accesat la 19.12.2018
- [8] GUVERNUL ROMÂNIEI (2015 b), *OUG nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură*, disponibil la <https://legeaz.net/monitorul-oficial-191-2015/oug-3-2015-aprobarea>, accesat la 24.11.2018.
- [9] GUVERNUL ROMÂNIEI (2018), *Ordonanța de urgență nr. 4/2018 privind modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 3/2015 pentru aprobarea schemelor de plăți care se aplică în agricultură în perioada 2015-2020 și pentru modificarea art. 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură*, disponibil la <https://lege5.ro/Gratuit/gi3tamjtgizq/ordonanta-de-urgenta-nr-4-2018-privind-modificarea-si-completarea-ordonantei-de-urgenta-a-guvernului-nr-3-2015-pentru-aprobarea-schemelor-de-plati-care-se-aplica-in-agricultura-in-perioada-2015-2020-s>, accesat la 24.11.2018.
- [10] ICDP (INSTITUTUL DE CERCETARE-DEZVOLTARE PENTRU PAJIȘTI BRAȘOV) (2014), *Ghid de întocmire a amenajamentelor pastorale*, Edit. Capolavoro, Brașov.
- [11] MADR (MINISTERUL AGRICULTURII ȘI DEZVOLTĂRII REGIONALE) (2010) *Ordin nr. 30 din 8 februarie 2010 pentru aprobarea bunelor condiții agricole și de mediu în România*, disponibil la http://www.madr.ro/docs/fitosanitar/Norme_de_eco-conditionalitate/ordin-nr-30-08feb2010.pdf, accesat la 24.11.2018.
- [12] MADR, APIA (2012), *Ghidul fermierului privind ecocondiționalitatea (conformitatea încrucișată)*, versiunea 2.0., disponibil la
- [13] http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Ghid_informare_fermieri_ecoconditionalitate.pdf, accesat la 15.07.2018.
- [14] MADR, APIA (2013), *Ghidul fermierului privind ecocondiționalitatea (conformitatea încrucișată)*, versiunea 2.1., disponibil la http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Ghid_eco-conditionalitate_pentru_agricultori_in_2013_v_2_1.pdf, accesat la 15.07.2018.
- [15] MADR, APIA (2015 a), *Ghidul fermierului privind ecocondiționalitatea*, versiunea 1.0., disponibil la http://www.apia.org.ro/files/pages_files/Ghid_ecoconditionalitate_pentru_2015_Site.pdf, accesat la 15.07.2018.
- [16] MADR, APIA (2015 b), *Ghid informativ privind aplicarea practicilor agricole benefice pentru climă și mediu*, versiunea 1.0., disponibil la
- [17] http://www.apia.org.ro/files/pages_files/ghid_EFA.PDF, accesat la 15.07.2018.
- [18] MADR, APIA (2016), *Ghidul fermierului*

- privind ecocondiționalitatea*, versiunea 2.0., disponibil la <http://www.apia.org.ro/ro/materiale-de-informare/materiale-de-informare-anul-2016>, accesat la 5.07.2018.
- [19] MAN (MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ) (1962), *Lege nr. 3 din 28 decembrie 1962 privind Codul Silvic*, disponibilă la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/19373>, accesat la 15.11.2018.
- [20] MAN (MAREA ADUNARE NAȚIONALĂ) (1971), *Lege nr. 8 din 29 aprilie 1971 pentru organizarea, administrarea și folosirea pajiștilor, loturilor zootehnice și semincere, precum și a stațiunilor comunale de montă*, disponibil la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/261>, accesat în 13.12.2018.
- [21] MAP (MINISTERUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE) (2001), *Ordin nr. 534 din 1 octombrie 2001 privind aprobarea Normelor tehnice privind introducerea cadastrului general*, disponibil la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/32331?isFormaDeBaza=True&rep=True>, accesat la 10.11.2018
- [22] MAPP (MINISTERUL APELOR, PĂDURILOR ȘI PROTECȚIEI MEDIULUI) (1999), *ORDIN nr. 264 din 26 martie 1999 pentru aprobarea Normelor tehnice silvice privind gospodărirea vegetatiei forestiere de pe terenurile din afară fondului forestier național*, disponibil la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/18225>, accesat la 15.11.2018.
- [23] MARUȘCA T. (2015), *Însemnări și mărturii agrosilvopastorale*, Edit. Universității Transilvania din Brașov.
- [24] PARLAMENTUL (1921) *Lege din 30 iulie 1921 pentru reforma agrară din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș*, disponibil la http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=65850, accesat la 30.04.2018.
- [25] PARLAMENTUL ROMÂNIEI (1991), *Legea nr. 18 din 19 februarie 1991. Legea fondului funciar*, disponibilă pe http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=1622, accesat la 24.11.2018.
- [26] PARLAMENTUL ROMÂNIEI (1996), *Legea nr. 26 din 24 aprilie 1996 Codul Silvic*, disponibilă la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/8062>, accesat la 10.10.2018.
- [27] PARLAMENTUL ROMÂNIEI (2006) *Legea nr. 7 din 13 martie 1996 cadastrului și a publicității imobiliare*, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.frame, accesat la 19.12.2018.
- [28] PARLAMENTUL ROMÂNIEI (2008) *Lege nr. 46 din 19 martie 2008 Codul Silvic*, disponibilă la <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/90768>, accesat la 15.11.2018.
- [29] PARLAMENTUL ROMÂNIEI (2011), *Legea nr. 214/2011 pentru organizarea, administrarea și exploatarea pajiștilor*, disponibil pe www.dreptonline.ro/legislatie/legea_214_2011_organizarea_exploatarea_pajistilor.php, accesat la 13.10.2018.
- [30] UNIUNEA EUROPEANĂ (2009), *Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009 de stabilire a unor norme comune pentru sistemele de ajutor direct pentru agricultori în cadrul politicii agricole comune și de instituire a anumitor sisteme de ajutor pentru agricultori, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1290/2005, (CE) nr. 247/2006, (CE) nr. 378/2007 și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003, cu modificările și completările ulterioare*, disponibil la <https://eu.vlex.com/vid/sistemele-agricultori-sisteme-51602561>, accesat la 24.11.2018.
- [31] UNIUNEA EUROPEANĂ (2013), *Regulamentul (UE) nr. 1307/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului*, disponibil la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1307>, accesat la 19.07.2018.